

Švedske sa potpunom faunom i florom i narodnim običajima. U Švedskoj su još dva velika narodna muzeja i to u Upsali i Lundu, gdje je poglavito etnografski odio uvelike zastupan. U južnoj Švedskoj u Lundu povučenat će se narodni etnografski muzej na taj način, što je stvoren konsorcij, koji je kupio cijelo jedno selo, koje će se oču-

vati u cijelosti kao etnografska cjelina. Među raznim etnografskim časopisima spominje se i naš časopis »Narodna Starina«, koju vrlo povoljno ocjenjuje i prikazuje S. Kostov, te veli, da časopis običaje važne prinose za jugoslavensku etnografiju.

Dr. Franjo Bučar.

DAROV I »NARODNOJ STARINI«.

15. Poglavarstvo kr. i slob. grada Varaždina Din. 2.300.—

BILJEŠKE

* Studentsko Istorisko društvo u Beogradu. Početkom ove godine (16.I. 1924.) inicijativom nekoliko studenata osnovano je na Beogradskom Universitetu Studentsko Istorisko Društvo. »Zadatak je Društva da potpomogne struč-

no obrazovanje svojih članova« (čl. 2. Pravila) »Društvo odgovara svom zadatku: 1. održavanjem svojih sastanaka, na kojima se čitaju istoriski sastavci, drže predavanja o pojedinim periodama istorije, 2. skupljanjem istoriske građe; 3. priređivanjem naučnih

Mlada žena sa poculicom, iz općine Brezovica (kotar Zagreb). (Vidi N. S. II. s. 293.)

Mlada žena s poculicom i rupcem, iz općine Brezovica (kotar Zagreb). (Vidi N. S. II. s. 293.)

ekskurzija; 4. osnivanjem svoje knjižnice i čitaonice; 5. priređivanjem naročitih kurseva za učenje stranih jezika; 6. izdavanjem almanaha i drugih istoriskih publikacija; 7. stajanjem u vezi sa ostalim srodnim društvima« (čl. 3. Pravila). Pored 72 redovna

člana Društvo ima i 7 počasnih članova: g. dr. Dragutina Anastasijevića, red. prof. Universiteta; g. dr. Nikolu Vulića, red. prof. Universiteta; g. dr. Jovana Radonića, red. prof. Universiteta; g. dr. St. Stanojevića, red. prof. Univ.; g. dr.

Vl. Čorovića, red. prof. Univ.; g. dr. V. Novaka, red. prof. Univ. i g. dr. Dušana Popovića, asistenta Universiteta. Do sada je održalo nekoliko uspelih sastanaka i osnovalo lepu knjižnicu s čitaonicom.
D. S. R.

* G. prof. Šime Urlič bio je premješten sa srednje škole u Šibeniku za ravnatelja Dubrovačkog Arhiva u Dubrovnik. Tim je i pitanje ove velevažne naše kulturne institucije došlo u novu fazu. No za kratko vrijeme g. Urlič je postavljen ravnateljem gimnazije u Kninu, i sedisvakancija u upravi Dubrovačkog Arhiva opet je na dnevnom redu. Može lijepo biti, što Dubrovčani na osnovi svojih kampanilističkih patrijotskih tradicija traže, da im se povrate oni u Beograd iz Austrije prenešeni spisi, ali ponajprije bi gradska općina bila dužna urediti dolične prostorije arhiva za naučni rad. Ovak, kako je danas, i suviše potsjeća na propast nekad slavne gospoštije i na igno-ranciju indiferentnog, resigniranog potomstva. U drugu ruku, ministarstvo prosvjete moralo bi osigurati i dobar dio budžeta. Ali jedno je: Jugoslavija još uvijek nema centralnog zakona ni za arhive, ni za muzeje, ni za čuvanje starina u terrainu, i to je . . .

* Mjeseca marta i aprila 1924. putovao je g. dr. Josef Strzigowsky, profesor povijesti umjetnosti u bečkom sveučilištu u pratnji g. Ivana Meštovića, kipara i Mons. dr. Svetozara Rittiga, župnika sv. Marka u Zagrebu, te su ga naš proslavljeni umjetnik i revni izučavalac kršćanske arheologije sproveli od Kotora i Dubrovnika u domenu specijalne hrvatske arheologije i u glavno žarište, u kninski muzej o. fra L. Maruna. Bečki učenjak pregledao je Bihać i Riznice, motrio Sv. Petra kraj Omiša, u Ninu pogledao iskopine don Luke Jelića, a u Bribiru se čudio gradini, na kojoj se vide sve epohe i periode narodâ koji su živjeli u današnjoj Dalmaciji. Nego sam kninski hrvatski arheološki muzej najviše ga je zadrživio. Ma da n. pr. zadarski muzej sv. Donata sadržava više predmeta umjetničkih karakteristika, kninski muzej, djelo čednoga jednog franjevca, koga narod nije dolično pomagao, jedinstveno je izlazište za buduću sintezu dojakošnjih istraživanja za doba IX.—XI. stoljeća. Prof. Strzigowsky, počasni član kninskoga društva još od 1894. a skoro svjetski kapacitet za povijest orijentalne umjetnosti, oduševio se za plan, da se zadube u studij hrvatske povijesti, jer će nazore o porijetlu t. zv. bizantinskog stila valjati dobro ispravljati, i stare sheme, u kojima se kvačilo za imena, trebati prenačiniti. Pogovara se, međutim, i o nekom hrvatskom djelu, što bi ga navodno

Fonografsko snimanje narodnih melodija u Medjumurju.

»Matica Hrvatska« trebala nabrzo izdati. Nego nam se čini, da g. Strzigowsky, koliko je god glasovit u jednom području povijesti umjetnosti ne će htjeti »Matici Hrvatskoj« nakon jedne puke ekskurzije kao stranac i pored počasnog članstva (a ono se zbi poradi srodne naučne sfere i zbog nekadašnje moćne poziture u Beču za blagohotnost prema jednoj bivšoj c. kr. pokrajini), te je g. St. još uvijek nov u našem milieu pa da nam daje »skupocjeno djelo« gdje je sad na redu možda tek jedan impresjonistički feuilleton ili eventualno revijalan essay. Dok se M. H. za hrvatska djela ispričava, da nema novaca, čudno nam je, da će sada izdati i htjeti izdati na brzu ruku s puta, recimo — »eine Kunstgeschichte in 48 Stunden«. Veseliće nas, ako su nam predmnijevanja u tom smjeru prestroga i ako g. Josef Strzigowsky, profesor iz Beča, uspije sada zadovoljiti ne samo censure i intencije »Matice Hrvatske«, već i ostale za to zvane faktore. A, uostalom, nam se čini, da je M. H. mogla mirne duše birati i domaće stručnjake, da joj napišu zaželjeno djelo.

* Fonografsko snimanje narodnih melodija u Medjumurju. Od 28. do 30. IX. o. g. izvršeno je za »Odsjek za pučku muziku« u Etnografskom odjelu Hrv. nar. muzeja u Zagrebu sistematsko snimanje pučke muzike u istočnom dijelu Medjumurja. Kako je taj kraj muzikološki važniji, fonografirano je tu sve karakterističnije i za proučavanje pučke muzike znat-

nije. Snimanje su izvodili dr. Vinko Žganec, povjerenik Etnografskoga Muzeja, koji je udesio i plan snimanja, te dr. Milovan Gavazzi, čuvar istoga muzeja, koji je snimkama rukovodio. U razmjerno kratku vremenu fonografirano je obilat materijal, što se ima u prvom redu zahvaliti razumijevanju svrhe takova snimanja u pojedinaca vrsnih pjevača i u naroda uopće, kamo su god spomenuti izaslanici došli, a jednako i su-sretljivosti svih faktora, koji su svi spremno omogućivali rad i uvećali tim uspjeh.

Fonografirano je do 120 melodija (s jednom recitativnom naricaljkom i dva odlonka govora sa svadbe — »spričavanja«). Uporedo su bilježeni koliko je bilo potrebno tekstovi i fotografirani važniji pjevači (na otisnutoj je slici snimljen kod aparata međjumurski pjevač starac Valent Novak iz Podturna). Na taj način, što je grada fonografirana uporedo s izdanjem I. knjige »Zbornika jugoslavenskih pučkih pjevaka« sa Žgančevim međjumurskim melodijama, ona je organička dopuna »Zborniku« i usko se uza nj veže. Dijelom su to napjevi objelodanjeni u toj I. knjizi, a dijelom još nezabilježeni ili neobjelodanjeni. Sva će ta grada biti nakon preradbe (u Phonogramm-Archivu u Beču) pohranjena u spomenutom odsjeku Etnografskoga muzeja u Zagrebu, namijenjena studiju pučke muzike. Tomu će studiju moći upravo ovaj naš materijal znatno prineti zbog svojih osobina, naročito gdje se ovako fonografski konserviranu materijalu u muzikologa pridaje sve veća važnost, koju uza sve nedostatke fonograma ističe upravo danas muzikolog dr. Robert Lach (u svom novom temeljnom djelu »Die vergleichende Musikwissenschaft, ihre Me-

thoden und Probleme«, Wien 1924.) i utvrđuje, kako je to »postalo nenaknadivo vrijedno pomagalo za komparativnoga istraživača muzike, bez kojega se naprosto ne bi dali zamisliti rezultati komparativne nauke o muzici za posljednja dva decenija«.

* Dr. Ivan Krajač piše u br. 1239. »Hrvata« o zapaženom jednom »razaranju narodnih spomeništa:

Razaranje narodnih spomeništa. Nad Jezerom Kozjak na Plitvičkim Jezerima nasuprot Hotelu nalazi se uzvisina zvana Gradina. Ona krije na sebi temelje starog grada od tesanog žutog jezerskog kamena (sadra) a prema hrptu Bilo zvanom nad Glibovitom Dragom vide se i danas zidovi četverouglastne kule sa ostalom svoda u jednom uglu. Ova dragocjena uspomena nar. prošlosti na ponajljepšem mjestu domovine, kako se je sačuvala kroz tisućljeća, u pogibelji je da potpuno nestane. Nad Glibovitom Dragom pod ostacima kule otkopavani su u dužini od kojih 15 m temelji vanjskog zida te je vadjen tesani kamen i raznašan. Isto tako pod kulom prema hrptu Bilo t. j. prema okretu ceste. Par kamena tesanca stoji pripravnno nad okretom ceste da budu odvezeni. Ako se tako prosljedi nestat će zadnji tragovi ove historijske uspomena. Uvjerivši se o tom na vlastite oči molim nadležne oblasti, upravne i šumarske, napose kr. drž. šumski erar da shodnim mjerama najenergičnije stane na put daljnjem raskapanju gradine i odvažanju kamena tesanca iz njenih temelja po okolnom žiteljstvu. Istovremeno imale bi se za budućnost osigurati uspješne mjere da se to više ne ponavlja u interesu kulturnog reda, poštovanja prošlosti i ljepote kraja.

PRIVATNI PROMICATELJI ETNOGRAFSKOGA MUZEJA U ZAGREBU

Jula Knežević, Velika (kot. Požege): preslica; vretenka (polica za vretena); luburac (drvena soljenka); mosur i čunak sa srdašcem i cijevlju; čutura.

Ana Cesarik, Velika (kot. Požege): pocolica stara oko 50 godina, navezana vunicom.

Jula Bošnjaković, Velika (kot. Požege): pocolica stara oko 70 godina navezana vunicom, sprijeda sa »zlatnjakom«; 2 vretena.

Josip Franc, Sikirevci: par opanaka iz Sikirevaca.

Dragan Kostanjski, brijač. obrtnik, muzej. povjerenik, Zagreb: 5 pocolica sa

tkanim ukrasom, iz Sunjske Grede (opć. Sunja, kot. Petrinja).

Eugen Kornfeind, kateheta, Zagreb: »betlehem« ili »zvijezda sv. triju Kralja« iz Nedelišća u Međimurju.

Boško Strika, upravnik pošta, muz. povjerenik, Zagreb: kepića iz Srbije; rog za barut iz Like; kubura iz 18. st. okovana aplikama od mjedi.

Leander Brozović, asistent vis. šk. za veterinu, muz. povjerenik, Zagreb: 1 slika na staklu iz okolice Osijeka.

Dr. Josip Matasović, univ. doc., Skoplje: 5 razglednica s etnografskim motivima iz južne Srbije.